ԿՈՎԿԱՍ

ԼՐԱԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Լրագիրս ելանէ միանգամ 'ի շաբաթու։

Տարեկան գին 7 Ռուբլի արծաթ ... [illegible]

Երկրորդ տարի 30 Օգոստոսի 1847 Համար 35

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ։ ՌՈՒՍԻԱՅ

ՏՓՂԻՍ։ Օգոստոսի 24։ [illegible] 'ի Թեֆլիս, [illegible] յայտնապէս վերևոց գնա 'ի վասնորդ [illegible]։ [illegible] 'ի ժամս իւր։ [illegible] 'ի կանիդ ... [illegible]

—

Հացի արդեր և անձնառութեան [illegible] ... [illegible] ... կրէհալուԹիւն մարդկան։

Մերին, կարիճ և յորդ անձրևք մաղա-կանեալ են զծաղիկս անդաստանաց [illegible] 'ի քառա-սուն գիւղօրէն, 'ի վերջին տասն աւուրս յունիսի 'ի շրջակայս Թեֆլիսի մինչև Մ[illegible]։ 'Ի սերմն ամաջս կարկտաց եղեալ են կշռով երեք երկու փունտք. ... բազմաթիւ ... [illegible] ... Շամախի։

—

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼ։ 4։ Օգոստոսի։ Տեղ-ւոյս Կալկանի յայտարարական Թերթով ծա-նոյց Նորին Կայսերական Մեծութեան, թէ Կ[illegible] Լեռնեսեան Ներսէս Եղբայրութեանց [illegible] ... Օրհնութեան Պատրիարքին Գէորգեան [illegible] ... Գերբենդայ։

ԱՐՓԱՆՆԵԼԻ։ Հաւաքէ է յայտ թէ թարեր համբաւն 'ի քաղաքս յայտնեաց։ 'Ի 16 յուլիսի [illegible] ... Վերջ [illegible] ... Հայրն

կալեալ դրամս տաճիկ մրտանանելի [illegible] ... [illegible] Հայոց ... 'ի քաղաքն մերոյ ... [illegible] Աստուծոյ։

Նախ կարդեցան երեւս [illegible] ... 'ի վերայ [illegible] Նորին Կայսերական Մեծութեան ... հարիւր 150, 000 [illegible] ...

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ Վ.

'Ի լրագրի որ կոչի Մոսկովեան Քաղաքա-կան Թերթի, Московскій Городскій Листокъ ('ի համարն 171. յէջն 684. յօդոստ. 5. այս 1847 ամի), [illegible] ... 'ի 24 համարին ... [illegible] ... Հին [illegible] ...

[illegible] ... истины науки вѣчны. [illegible] ... не старость и новость, а правильность и ложность опредѣляютъ въ наукахъ и проч. [illegible] ... 40 [illegible] ...

[illegible] ... Գրիգոր Լուսաւորչի [illegible] ... Հայոց Եկեղեցւոյ [illegible] ...

ռեւլոյն 'ի Հօլիրդութենէ յայտնանէ ․ նա և հրա_ման եղև յարքունուստ բաշխել 250,000 դեկանս վասն նորոգութեան այնմ տանց ․

— 'Ի 15 եւ 921 , Օգոստոսի [illegible] երեք 'ի 17 [illegible] 4 'ի 18 , [illegible]

— [illegible]

[illegible]

մայս յանկարծ [illegible] և զորս մեան_գամ զասնէ՝ Հարկանէ , և զարձեալ անՀետ լինի ․

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐՈՊՈԼԻՍ [illegible] 'ի [illegible] Հանեալ է 'ի կենաց ․ [illegible]

ՍԻՆԳԱՊՈՒՐ [illegible]

[illegible] ․

[illegible]

[illegible]

Միջնաւանդներն ազգերի ընդ ամենեցուն զգու-
շանայն, հանգստեան են, թէ թշնամութիւն է
բերեալ նոցա. Բայց նա ձեռն 'ի գործ արա-
րեալ, քաղաքեալ է զնոցա և զծով, և մա-
տուցեալ պատարագ՝ հաղորդեալ է զամենեսին
մասնակից և արեան փրկչին. զառաջնոյն յիշեցել-
ով, և շինութեամբ հաւատոյն 'ի տունս եւ-
րոպացւոց. Միշտ փոփոխել զեզաւ կենաց մա-
տակարարէ և զերկրաւոր մարմնոյ, զորս տա-
րեալ է ընդ իւր ի Եւրոպիոյ համահաւատ թա-
գաւոր առնելով, որ հնաւոր է զերիս, արդեան
զանազանութեան և զմնաւորել նոցա, և այժմեան զա-
ճախեալ է տեսեալ, զի յետ թագաւորութեան
նորին նորա ամս, մնացեալ մեծագործութիւն
ժամանակին, որ յերրորդ մասն ուսման ա-
նեն 60 հազար 70 ազգ, եկեալ է 'ի 8 ազգ մի-
այն. բաժանեալ թէ և միաբանութիւն ազգաց
է յերկրս մեծ յետ այսոց. և յետ նորա յա-
ռաջ անդ Բաւարիայ առաջնորդեալ է զնոսա
յայտ յայտ. և այսպէս ուսուցեալ զնոր քաղա-
քական օրէնսն՝ դարձեալ է հերետ-ական-
թեամբ յետոյ Բանայն ոչ նախկինս խոնարհ
'ի զերծ անեղ հազարին 3550 անձինս.

ԱՄԵՐԻԿԱ. (Օգոստոս. 14. Գրեն, թէ
մաքսատանն որ բաց երկ նաւացի. և ուղղութիւն
նորա զատ քան զզամ տեղեաց.

ՆՈՐ ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ. (Օգոստոս 2. Մեկ-
չն ցայժմ 'ի շրջակայս Նախիջևանայ խոլերայն
զուցանէր զիւր չարութիւն զօրութիւն. բայց մի 'ի
Ռոստով քաղաքի. (Օրոյ և 'ի Չերքասքա-
ռանիքն. այլ միշտ այս մաս արար և 'ի Նա-
խիջևան. զօրութիւն նորա ազդա յայտ. զոչ
ժամանակ առաջինեալ, և հիւանդն յղեթայն
մեղ ժամու զատէ 'ի կենաց յարամահ անձինս.
Բնդհատապէս է, զոր Ծնեպրոպետրովսկ պատմեն
զնոսն Չերքասքի. նեղղեալ զգոյթեր և դրանք
նոցա չեն ուր զաղաղըս ոչ ժամանեն քահանայք
յաղօթեքել զնոսա. Բնտանեկան երբուկար, և
ընկերքեր, և ծանրատաղտակ կենցաղավարութիւն
յաճախել զմահաբեր արկածս. Տայէ Աստ-
ւած, զի համբուսս առաւ իցեն. Բայց ազէքէ ինչ
խեթ եղանէ, եթէ ոչ զանգել և ազդեցել.

(Օգոստոս 12. Խաղաղանամն
մաղձաչաւելն ոչ ընդ երկար մնաց 'ի քա-
ղաքիս յառաջ քան թիթաւոնալ այսր և անդր.
միջնորդեա հեռացաւ սաստ. Խոլերայի թիւ մե-
ռելոց, որ յանթացաւ քանի առաւել փոխերայի ա-

ու իմ զխախծանս յո՞ և խթէ զխացուածոց, նորին մի-
ուծ, յորս նշանաւորք էին մայն երկու քահա-
նայք, մի 'ի գեղջէ, և միւս՝ 'ի քաղաքէ.

ՈՒՍԿԼԱ. (Օգոստոս 5. Բանակապանի
Նախիջեր 'ի 30 և 'ի 31 յուլիսի տեսեալ է 'ի մէջ
համաստեղութեան Կշռոյ գիսաւոր մեծազօրզ
բոլորակ և անտառ, զոր ոչ կարէն զննել ան-
տանել առանց դիտակաց.

Ս. Գ. ԲՈՒՐԳ. 'Ի յուլիսի 26, 'ի Հինգերորդ
ժամու երեկոյի եղեալ է առատ մրրիկ, որ զամ-
նիս քաղաքն աղաղանաց խլեալ յանկարծակիս՝
արկեալ է 'ի քաղաք, և արարեալ է մեծ բաղում.

— ՏԱՒՐԻԿԷ. 'Ի Կոստանդնուպոլսոյ Սևաստոպո-
լիսոյ մեծանի Կովկասեան՝ Սուդաքի, Պավլոփ-
սոյ, Ալուշտայ, Օչակովոյ, և Սոլխաթի,
'ի 12 յունիսի փոթորկեալ է մրրիկ Տեղի, որ
'ի հարաւային անկարգաց շնչեալ չանթարձակ
և սրատագ բաժանեալ զինքն 'ի հիւսի-
սաւ տապալեալ է յերկինս. և 'ի ձմեռնայրեն հատ-
ակերտեալ մեծապէս զիւղքերդ, տեսեալ է 'ի նոսա
բազում աւերածս՝ 'ի յորս անձինս և 'ի կեր-
կուս. մորթիկ, անասունք, զանձք, թաշկինակ,
շինուածք, տաղ և բոյսք մորիկեալ են վնասեալ
և բազում վնասուց հանդիպեալ.

ԴԱՂՍԱՆ. 'Ի քաղաքի յասվինեղեալ է յան-
ցեալ ամսեան հրդեհ, յորում այրեալ են
հարիւր վաճառատուն և հինգ տունք, և վնաս նոցա
համարէր ութ հարիւր ձեւ հազար մարդ ու գ-
լխո արծաթոյ. Ցինչ 'ի նոցանէ զոյոյ հարուստ
ոչ կարացին օգնութեան. Իսկ այլք տառաման ըն-
կերացան մնացոյց յապահովութեան ապահովու-
թեան. (Страховое Общество) յորում կան
խառն զատեալ յագահակ. Իսկ որք ազգատ են,
ատեան օգնութիւն 'ի կամաւոր արդ ընակչաց,
որոց աղքատութեան եկեղ զարդ հաւանէ չերկրաւ-
տան հազար ռուբլի արծաթոյ, և 'ի բարեգթու-
թենէ իշխանական Կողմերն, որ շնորհեաց վաճա-
ռականաց զրամն և հինգ հազար ռուբլի արծաթոյ.
Բայց ձեռնատուութիւն եղև պատճառ, զի ոչ
կարողացան վնասեալքն՝ ձեռնամուխ լինել 'ի զան-
ձոն, զոր ունին քաղաքն մեթերեալ զատ այստեղ
զիազուածոց, որոյ եկեղն հասանէ 'ի քսան և մի
հազար ռուբլի արծաթոյ.

Տփխիսու մէջ առևտրական Պետքս և զա-
նազան ապրանքների վաճառատան հաստատագ-
րոյ հետևեալ յայտարարութիւնն հրատարակե-
ցին Ռուսերէն Կովկասումս.

Շատ կարելի է որ ամենը կասկած ունենան
և տարակուսեն մեր Պետքս և վաճառա-
տան նպատակը և առևտրոյ եղանակն. վասնորոյ
աւաջ այս յայտարարութիւնն կհրատարակեմք.

Ծանօթարկէ հասարակութեան պատճա-
ռաւ այս կողմի վաճառականների անծէր Մոսկով,
Նեժեգորոդու եարմարկայի մէջ եղենք, որ հա-
կաւոր ապրանքներն առնենք իրանց համար, որով-
հետև շատը այստեղ կառնեն էժ վաճառական-
ներէն, որոնք որ եղել են նորա Մոսկով
և Նեժեգորոդու եարմարկան.

Այս վաճառականները բերած ապրանքներ-
ըն երբեմն հերիք չէր զալ քաղաքի առևտրին
և երբեմն եւ նմանք զնով կծախվէր, և լաւ տե-
սակներ չէր լինէր.

Պետրոյի հասարակներուն մէջն աւելի
այնչ՝ թէ Տփխիսի մէջ շատ ապրանքներ էա-
բէ, այլ Ռուսաստանու ապրանքներն արժէք
այս կողմերն և քաղ այնմ այս տեղ վաճառական-
ների առաջն զանել ցիրլին Ծանօթարկ որ Պետ-
րոյի միջնորդութեամբ Տփխիսու մէջ սանրայ,
այն տեսակ ապրանքներ, ինչ տեսակ որ կարող
էին առնել Մոսկով, բայց այս եւ յայտնի է որ,
Ծանօթարկէ ծախած կանէնոյ գնոյն վերայ.

Այս ունին ապա, որ օգտակար լինին այս
կողմի վաճառականաց և բնակչաց, ուստի ան-
հրաժեշտ կանոնեն դրել իրանց համար, որ դե-
պոյի մէջ վաճառականաց ծախեն բանենայն,
Բայց որովհետև 'ի վաղուց հետէ այս քաղաքը
կարօտութիւն ունէր զանազան ապրանքներու.
մազազինի էջոյեն որ բացված կան Մոսկով և Ս.
Պետերբուրգ, վասնորոյ և լաւ արին այստեղ
այնպիսի վաճառատուն որ այստեղի հասարակու-
թեան մեծամեծներուն հարկաւոր եղած բաները
վաճառէ, և զի այստեղի վաճառականները
ինչպէս կամենան, այնպէս չկարողանան ապրանք-
ները գինն բարձրացնել.

Նոյնպէս ապրանք առնողին համար ցուցակի
մէջ նշանակած գինն կարականեցնեն, բաց 'ի ա-
բանից ապրին և միշին վաճառի մարդկան հար-
կաւոր ապրանքներն իրանց գինով ծախեն, որով-
հետև մագազինի մէջ գինով ծախելն բարձր վաճա-
ռի հարկաւոր եղել վաճառներն.

և պարտաւորութեան. Ուրեմն զայն օրէնս,
որ ծագէ լոյս 'ի խաւարչտին մերոյ, փոխեսցես
'ի նենգ չարախօսութեան, եղիցիս որպէս այն՝
որ առաքեալ զլոյսն 'ի դէմս անձին՝ ասէ. 'Ի
կէս 'ի մէջ երկոր. Վասն զի՞ նա մեծ եթէ
խուզարկուածն 'ի միտսն ընդ Միխայէլ և Ը
Զաքարեայ կարդեցին զարտաքին եռամբեռու-
թիւն կոչեցելոյ. Նոյն դիտեմ, զի պարծանս
համարեցեր անձինք, թէ և զերկ որ մեկնեալ
մտածանէր 'ի նոյն եռամբեռութիւն. և բն հան-
գերձ առհամանէր զարբանագաղտուութիւն. այլ զա-
չերոց տակաւին հասարակ նոցա, զի նորա
խմբագիր կայ են երկրորդում ասոր, իսկ զա-
մեկակին, և զազազա, վասնորոյ և կարես մի-
այն Կանդիդոս կոչել. Բայց զի չարախօսս ընդ
այն, զի խուզարկեալն կոչեցաւ Զաքարիա կամ
Միքայէլ, ես առ 'ի դարձուցանել զերեզ կոչեմ
զնա Վերիտասիոս Բուլանդոս, որ զինքն աշխարհ
երաց առաւել օրոց երկրին. Նա ընթերցեր, և
'ի մեր ձեռ. Դու կարծես թէ մեռուցեալ եմ
զԶաքարիան, զԲարսեղեան, կամ զերախտա-
ւոր վարժապետն՝ զՆերսիսեան Միքայէլ Սալ-
լանթեանն. այլ գիտես, զի տակաւին յոյժ
ունիմ, թէ զայնչ Բարսեղեան արարողաց
զԶաքարեան, և Մեծանուն Սալլանթեան զեր-

կային են. զու որով ասաւ չերկրին զնեա 'ի
մի կարգ. և զանուն մեծահամբաւ վարդապե-
տին Բարսեղեանցն Միքայէլի զնեա ընդ
Սալլանթեան, որպէս թէ զո՞ և էր առակին
ամենն խորհրդ, որոյ եր բերք արատաւոր 'ի
որակ իսկ. Թող թէ և 'ի հրատարակելոյ Բայց
եթէ զառ զՄեծանուն Միքայէլ 'ի մի զատե-
գիր ընդ Զաքարեայ և ընդ Բարսեղեանի, յորոց
միջի զանազանութիւնք մեծ են քան զՍուրբն,
եւ մարմին զխուզարկեալն զլոյսն մարդ,
նմանեցուցանել Միքայէլ և Զաքարեա, և զԲա-
մեն համարձակ կոչել զնա նորոյ աշխարհի ուղ-
ղախօսութեան. զի որք յառաջ քան զնա հե-
ղինակք Ներսիսեանութեան, եղեալք 'ի խնդիր
այսր, միայն մնային 'ի կողմն ուղղախոս առաջ-
նորդեցին. իսկ նա ժամանակաց 'իւրոց իսկ նորա
ուղղախօսութեան. Բայց զու եթէ կամիցես, 'ի
խորոց այսոյ առակաց քոց, որպէս գիտնական
զուազանս վարել ուղիղ բաց ընդ զեղծագոր
Կասիոս լռեցոյց, ծանիր, զի հին է ասածն,
թէ մանկունք և զաւացուք պղպջական միայն
'ի թագաւորութեան կարգ. և մի համարիր
թէ այսպիսի մուրք, զոր Նոյեմբերեան արձա-
կես, կարեն ստանանել ինչ Կասիոսայ, յայն են
առորեայ նորա, բարձր գագաթունք, ընդա-

ձակ՝ այսուհետեւ մնացոր թէկնածնէ նորա.
Թողունչք և ամբարտաւանեալ չեն ինչ նմա ա-
հեղ և զարհուրելի. Մեր և առ յաղագս
զղջմութիւն մերոց Զամիաքեանց, թէ և ոչ-ուղ-
փութերական Ճշգութեամբ հաշուեալ, և 'ի
չափազանցութիւն եւ զարտուղեալ, մեզ թո-
ղունք. իսկ զարդարս զերեղ յանձնեմք, խոստա-
նալով մանզամայն զօրէն և զէրդ, եթէ զէր
արժանի զանձինս անցուցանիս 'ի բեմ՝ գիտեմք
որ անշուշտ կերպնեն զերբ, պատասխանիս պատաս-
խանեսցու, և խոստանամք անխախտաբար ազդել
հազերէն 'ի մերումս լրագրի, եթէ զերեզ ոչ
ուղղեալ յաղաւ և 'ի շահ զաւակմանութեան, ամ-
ձեղեա 'ի հրապարակական լրագրաւանց.

*. Սիրաք ԺԲ. 4.
**. Գործք Գ. 4.
***. Գործք Գ. 4.

Գ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ԴՐԷԶՏԷՆ. Օգոստոսի 7. [illegible]

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՎԻԷՆՆԱ. Օգոստոսի 5. [illegible]

ԴԱՆԻԱ

[illegible] 28 յուլիսի. [illegible]

ԳԱՂԻԱ

ՓԱՐԻԶ. Օգոստոսի 6. [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

[illegible]

[illegible]

ԻՏԱԼԻԱ

ՀՌՈՄԱՅ. 26 Յուլիսի. [illegible]

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

[illegible]

ՓՈՐԹՈՒԳԱԼ

[illegible]

ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ. 14 յուլիսի. [illegible] 38 [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

Ի ՀՌՈՄԱՅ. Ի յուլիսի 3. [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ [illegible]